

μικροφιλολογικά τετράδια 8

Ελευθέριος Ζαχαριάδης

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Λευκωσία
2009

Όλα τα σκίτσα του τεύχους φιλοτεχνήθηκαν από τον Ελευθέριο Ζαχαριάδη.
Ευχαριστούμε την ανειψιά του ποιητή, την Κάτια Χατζηδημητρίου, που μας παραχώρησε τόσο
τα ποιήματα όσο και τα σκίτσα του και μας έδωσε την ευκαιρία να τα δημοσιεύσουμε.

μικροφιλολογικά τετράδια 8

Παράρτημα περιοδικού μικροφιλολογικά (αρ. 26)

Ελευθέριος Ζαχαριάδης, Ποιήματα

Επιμέλεια: Λευτέρης Παπαλεοντίου & Κυριάκος Ιωάννου

Διεθνής Βιβλιογραφικός Αριθμός Σειράς: ISSN 1450-0132

1. Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Θάλασσα, όταν σε σένα κολυμπώ,
νομίζω άτια πως καρβαλικεύω,
στη ράχη τους απάνω θέλοντας να μπω,
να 'μαι ψηλά και γύρω ν' αγναντεύω.

Με το λευκό σου τον αφρό με στεφανώνεις
σα να 'μαι πιο τρανός απ' τους θνητούς,
με κάνεις εύθυμο, με ξανανιώνεις,
λυτρώνοντάς με απ' τους δικούς μου τους καημούς.

Το φλοίσβο των δικών σου των κυμάτων
τον αγροικώ στου πρωινού τη σιγαλιά·
νομίζω φτάνουνε στ' αφτιά μου ήχοι ασμάτων
που τραγουδούν πλήθος από μικρά μικρά πουλιά.

Νιόβρης 1932

ρ

2. ΗΡΘΕ Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Έρθε ο χειμώνας, γέρος και βαρύς,
και πλάκωσε στα μέρη τα δικά μας,
κι ο δυνατός αέρας καταγής
έστρωσε γύρω φύλλ' απ' τα δεντρά μας.

Γυμνά τα δέντρ' απόμειναν στη φύση
δερμένα απ' τον αέρα, τη βροχή
και σειούν τους κλάδους σα σε προσευχή
παρακαλώντας το Θεό να βοηθήσει,

να πάψει τη μεγάλη ταραχή του,
γιατί κι αυτά δε θέλουν το χειμώνα·
όμως αν είναι θέληση δική του,
λίγο ας βαστάξει, λίγο ακόμα!

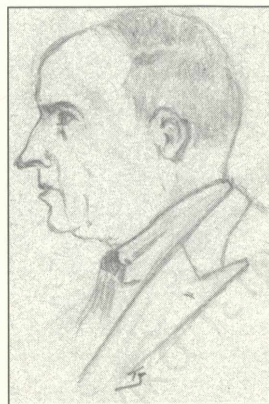
Νιόβρης 1932

ρ

3. ΑΝΤΙΘΕΣΗ

Στης κάμαρας την άκρη καθισμένος
αναπολώ την περασμένη μου ζωή,
αναπολώ και μένω σαστισμένος
για την αντίθεσή της μπρος στην τωρινή.

Όλα σε μένα όψη έχουν αλλάξει.
Παιγνίδια, γέλια, τρέξιμο, χαρά,

Αργ. Δρουσιώτης
15.10.1935

Κ. Πηλαβάκης
2.11.1932

όλα πέρασαν· όμως έχουν γράψει
στη μνήμη μου καθένα με σειρά
σελίδες παιδικής τρελλής ζωής
που πέρασε, μ' ακόμα δε ξεχάστη,
αντίθετης μ' αυτή που πά' στη γης
να ζει ακόμα δεν κουράστη.

Νιόβρης 1932

§

4. ΣΥΜΠΤΩΣΗ

Στης νύχτας τη γαλήνη
μια κουκουβάγια μόνη
έκλαιγε κι η φωνή της
στη σιαγαλιά αντηχούσε,

ενώ μπροστά σε κλίνη,
που ο θάνατος σιμώνει,
κοίταξε το παιδί της
που σιγοξεψυχούσε

μια μάνα που στο στρώμα
σιμά του καθισμένη
έκλαιγε και τα δάκρυα
ετρέχανε σα βρύση.

Κι ενώ του πουλιού ακόμα
αντήχαε θλιμμένη
η φωνή, του μικρού τα μάτια
για πάντα είχαν σφαλίσει.

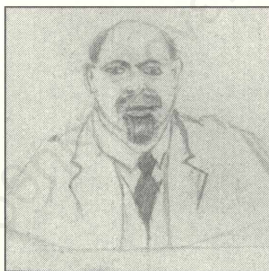
Δεκέβρης 1932

§

5. ΤΟ ΠΕΡΙΓΕΛΙΟ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ

Κοιμάται κι ονειρεύεται της μέρας τα συμβάντα
κι ακόμα πιο μακρύτερα βλέπει στα όνειρά του.
'Όμως μακρύτερ' αν θωρεί τα ίδια θα 'ναι πάντα
η ίδια πείνα ολημερίς σ' αυτόν και στα παιδιά του.

Μα κάποτε κάτι όνειρα τον κάνουν να ξεχνάει
τη δυστυχία που σπίτι του βρίσκεται κονεμένη
βλέπει πως είναι πλούσιος και πως χαμογελάει
σ' αυτόν η κόρη του η μικρή σιμά του καθισμένη.

Χρ. Οικονομίδης
25.10.1932

Ξυπνάει κατόπι από τον ύπνο. Σαστισμένος κοιτάζει ολόγυρα να βρει την κόρη που σιμά του του χαμογέλα ενώ αυτός ήταν ευτυχισμένος ανάμεσα σε πρόσωπα χαρούμενα, δικά του.

Και τότε αντικρίζοντας τα τωρινά του χάλια κατόπι από τα όνειρα που τον πλανέψαν τόσο γέρνει πικρά την κεφαλή και λέει «κάλια να μην ονειρευόμουνα, με φτάνει η πείνα ωστόσο».

Δεκέβρης 1932

80

6. ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Τα δέντρα εσειούσαν τα κλαδιά τους απ' τον αέρα που περνούσε ανάμεσά τους κι ακούετο κάποιο θρόισμα γλυκό.

Και τα πουλιά στα δέντρα κελαδούσαν ενώ τριγύρω εδώ κι εκεί πετούσαν τονίζοντας όλα μαζί κάποιο σκοπό.

Η θάλασσα εκεί κάτω δε μαινόταν αλλά σαν κοιμισμένη εφαινόταν στην ήσυχη κι ηλιόλουστη ακρογιαλιά

νανουρισμένη από την αρμονία που σκορπούσαν κι απ' τη συμφωνία που σχηματίζουν αέρας, δέντρα και πουλιά.

Γενάρης 1933

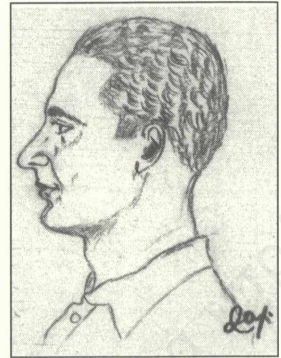
80

7. ΚΑΛΟΤΖΑΪΡΙΝ ΣΕ ΧΩΡΚΟΝ

Πά' στα καλά του τόπου μας βουνά, σ' έναν χωρκόν για εξοχήν επήεν η φαμίλια μου το καλοτζαΐριν τζαι γιώνι στην αρκήν ήμουν σαν τον φευκόν με δίχως έναν φίλον να 'χω να 'μαι ταΐριν.

Ύστερα φίλους μου έκαμα κάτι καλά κοπέλια, κοπέλια ούλλους σκάπουλλους συνότζαιρους με μέναν, τζαι τόπος πο' 'ν επήαμεν έν έμεινεν, αμπέλια, βραχτάες, βρύσες τζαι βουνά τα 'χαμεν γυρισμένα.

Ο ήλιος σαν ανάτελλεν τζαι κότσινος σαν ήτουν, 'πού το πωρνόν μάς εύρισκεν στες μούττες των βουνών

20.8.1938

Λουκάς Χριστοδούλου
15.7.1938

Ανδρέας Μόσκος
15.7.1938

τζ' επρωτοκαλημέριζεν με την κρυφήν φωνήν του,
τζ' εμείς επολούμαστιν εις τον θαιρετισμόν.

Τζείνος αχτίνες έπεμπεν, εμείς φωνές τζαι γέλια,
τζείνος κρυφά θαιρέτιζεν, 'μείς όμως φανερά,
τζείνος ήτουν αθάνατος, εμείς φτωχά κοπέλια
αδρώποι πο' θ' θα ζούσαμεν στην γην παντοτινά.

Ο πεύκος μάς ετζοίμιζεν κατά το μεσημέριν
με το γλυτζύν ναννούρισμαν πο' 'καμεν σαν επέρναν
'πού μέσα 'πού τα φύλλα του το δροσερόν αγέριν,
τζαι τούτα ούλλα όνειρα στον ύπνο μας εφέρναν.

Πολλές φορές μας έκοφκεν η νύχτα μες στην στράταν
τζ' απού ψηλά μάς έφεγγεν το λαμπερόν φεγγάριν
να πάμεν έσσω μας καλά χαρούμενοι, σαν να 'ταν
πεμπάμενον 'πού τον Θεόν το άσβηστον φανάριν.

Γενάρης 1933

8

8. ΜΟΝΟΣ

Πάντα στ' ακρογιάλι θέλω να 'μαι μόνος
και ν' ακούω το κύμα να μου τραγουδά,
να πετά η σκέψη, δίχως να 'ν' ο πόνος
σύντροφος με μένα για παντοτινά.

Πάντα μόνος να 'μαι θέλω μες στη φύση
και ν' ακούω το δέντρο να σιγοθροΐζει
και στο πλάι το κρύο το νερό απ' τη βρύση
να τ' ακούω να τρέχει και να μουρμουρίζει.

Μάρτης 1933

8

9. Ο ΗΛΙΟΣ

Όταν ο ήλιος χάνεται κι όταν ο ήλιος σβήνει
σε κορφοβούνια μακρινά,
και με χρυσά χαμόγελα τη νύχτα την αφήνει
να 'ρχεται σιγανά...

Κι όταν λαμπρός κι ολόχρυσος στον κόσμο ξεπροβάλλει
με μεγαλεία παλιά,
πες μου, είδες καλύτερο στα πλούτη και στα κάλλη
ποτέ σου βασιλιά;

Ιούλιος 1933

10. ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΗ

Όπως όταν ο ήλιος μακριά σ' ανάλαφρες κορφές
γέρνει γλυκά να κοιμηθεί στις νύχτας την αγκάλη
απ' τον πολύ τον κάματο της μέρας κουρασμένος,
κι αρχίζουνε στον ουρανό δειλά δειλά τ' αστέρια
- διαμάντια στον πανάρχαιο το θόλο καρφωμένα -
να ρίχνουνε το λιγοστό το φως τους προς τη γη,
έτσι κι εσύ, αγάπη μου, που είσαι σαν ήλιος λαμπερός
μέσ' από την αγκάλη μου σα φεύγεις ντροπαλή,
και μένω μόνος κι έρημος, μαύρη νυχτιά με σκιάζει.
Και μοναχά στη σκοτεινιά την τόση που 'χει ο νους μου
σαν καρφωμένα μένουνε τα δυο σου μαύρα μάτια,
που σαν αστέρια λάμπουνε και ρίχνουνε το φως τους
στη σκέψη μου, οδηγώντας την για να 'ρθει να σε βρει.

Αύγουστος 1933

80

11. ΝΥΧΤΑ

Χλομό το φεγγάρι
το φως του το ρίχνει,
τη γη μάς τη δείχνει
πιο χλομή απ' αυτό.

Αεράκι φυσάει
και σειούν τα κλαδιά τους
τα δέντρα τα μικρά τους.
τα πουλιά 'ποκοιμίζουν.

Τέτοια ώρα ο γκιώνης
όλο κλαίει και κλαίει,
με παράπονο λέει
το χαμό τ' αδερφού του.

Σεπτέμβρης 1933

80

12. ΤΟ ΑΔΑΚΡΥΤΟ ΔΑΚΡΥ

Κάθομαι δίχως να μιλώ στου κήπου μου την άκρη,
βουβά κι αυτά με βλέπουνε των δέντρων τα κλαδιά.
Είναι μεγάλ' η συφορά, κι όμως ούτ' ένα δάκρυ
δε χύνεται απ' τα μάτια μου· δεν έχω, λες, καρδιά!

Σαν κάτι ωραίο εσβήστηκε, μαράθηκε κι εχάθη

6.4.1938

7.4.1938

στο γρήγορο το κύλισμα του χρόνου που περνά
και πάει και πάει τις θύμησες σ' άγνωστα μέσα βάθη
και σβειούνται και ξεχάνονται και πίσω δε γυρνά.

Έτσι σαν κάθομαι σκυφτός, τη βλέπω ξαπλωμένη,
πά' στο κρεβάτι ανάσκελα, με χέρια σταυρωμένα,
μ' άνηθ ριγμένα στο κορμί, την κεφαλή δεμένη,
με τα στεφάνια της χαράς, του γάμου, τα καημένα

που 'τανε τέτοια η μοίρα τους στερνά να της στολίσουν
το πρόσωπό της το νεκρό με τα κλειστά τα μάτια,
τα χείλη τα μισάνοιχτα που θέλουν να μιλήσουν,
να πούνε, λες, χαιρετισμό στερνό σ' όλα τριγύρω...

Φωνές και κλάματα πολλά ακούω στο σπίτι τώρα,
του κόσμου το ψιθύρισμα νεκρώσιμη μπαλάντα.
Το ξέρω, τη σηκώνουνε, γιατί' έφτασε η ώρα
να χωριστούμε απ' τη γλυκιά τη μάνα μας για πάντα.

Ιούλιος 1934

8

13. ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ένα κοπάδι,
με τον τσοπάνη,
που προχωρεί κατά το πηγάδι
με τα κουδούνια του στο λαιμό:
μια συναυλία.

Ένα δρομάκι,
μ' ένα σπιτάκι,
με δέντρα γύρω του που σιγοσειούνε
τα πράσινα φύλλα απ' τ' αεράκι:
ένα τοπίο.

Βουνά και βράχοι,
για ιδές, θε να 'χει
χιλιάδες χρόνια που στέκουντ' εκεί
με πλάγια απόκρημνα, δέντρα στη ράχη:
είναι μαγεία.

Ένα πουλί,
άκου λαλεί,
πάνω στο δέντρο μου. Είναι μια μάνα
και το μικρό της που 'ναι κοντά της όλο καλεί:
τι μεγαλείο.

Ν. Τριτοφτίδης
28.3.1935

Γερμασόγεια, Αύγουστος 1934

14. ΔΕΙΛΙΝΕΣ ΩΡΕΣ¹

Χλομό το φως του δειλινού απλώθη αυτή την ώρα
σε λαγκαδιές και σε βουνά. Όλη τριγύρω η πλάση,
βουβή, προσμένει τη νυχτιά που θα 'ρθει αγάλι αγάλι
και κάτω από τα μαύρα της φτερά θα τη σκεπάσει.

Τ' αγέρι ξεψυχάει δειλά μες στων δεντρών τα φύλλα,
π' αργοσαλεύουν απαλά. Τριγύρω τα λουλούδια
ύπνος θαρρείς πως τα 'χει βρει, και πλάι τα τραγούδια
των γρύλλων, τα μονότονα, τα γλυκονανουρίζουν.

Ξάφνου μακριά, πολύ μακριά ακούεται η καμπάνα
κάποιου παλιού μοναστηριού. Μοιάζει μες στη γαλήνη,
θαρρείς, ο ήχος στο Θεό ύμνος, που τραγουδιέται
μονάχα στην απανεμιά: ύμνος και στην ειρήνη.

Στης βρύσης δίπλα το νερό που αδιάκοπα κυλά
και μουρμουρίζει ταπεινά μονότονο ψαλμό,
νομίζεις τον αιώνιο ακούς της γης παλμό
ν' αργοκτυπά, να σμίγεται με τις στιγμές που φεύγουν.

Φεβράρης 1935

§

15. ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

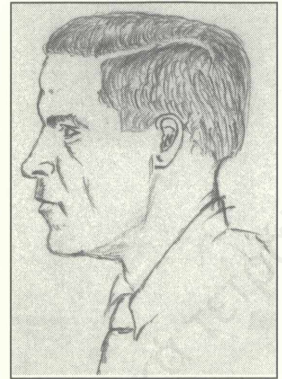
Μες στις ειρκτές τις σκοτεινές ακούονται ακόμα
βόγκοι, φωνές, ουρλιάσματα, τριξίματ' αλυσίδες.
Πάνω στο υγρό το χώμα
ίσκιοι πλανιώνται ανάλαφροι. Όνειρα, πόθοι, ελπίδες,

θαμμένα βρίσκονται κι αυτά στο κάστρο το βαρύ.
Είν' απλωμέν' ολόγυρα μες στη μικρή εκκλησιά
της Βερεγγάριας τ' άρωμα,
και του Ριχάρδου αντηχεί βαριά η πατημασιά.

Στις πολεμίστρες, στα παχιά και τα ψηλά τειχιά
βέλη σφυρίζουν, σμίγουνε και σπάζουνε κοντάρια,
αστράφτουνε σπαθιά,
και μες στις πανοπλίες τους φαντάζουν παλληκάρια.

Απρίλης 1935

§

Μιχαήλ Βλάχος
7.9.1938

1. Δημοσιεύτηκε με το ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης στα Νεοελληνικά Γράμματα 99 (22 Οκτ. 1938) 11.

8.4.1938

16. ΣΟΝΕΤΤΟ

Μέσα μου, μέσα μου κόσμοι και ζούνε,
κόσμοι αιώνιοι, κόσμοι σκιές,
μέρες που φεύγουνε και δε γυρνούνε,
ήσυχες, μέσα μου, νύχτες θολές.

Κύματα, κύματα μέσα μου σπούνε,
νιώθω την άρμη τους σταλιές σταλιές,
άνεμοι μέσα μου κι όλο φυσούνε,
λύπες ανάκατες με τις χαρές.

Ήλιοι που λάμπουνε, χλομά φεγγάρια,
άστρα που σβήνουνε μέσα μου ανάρια,
δέντρ' ολομόναχο στην ερημιά.

Στα βάθια, μέσα μου, κρατώ κλεισμένη
μι' αγγελοκάμωτη μορφή θλιμμένη,
μέσα μου, μέσα μου αγάπη μια.

Ιούνιος 1935

δ

17. ΣΚΟΠΟΣ

Παίρνω πάλι του στίχου την κιθάρα στα χέρια
να τονίσω θλιμμένο, καινούργιο σκοπό.
Είναι νύχτα ψηλά τα τρεμόσβητ' αστέρια
τι προσμένουν να πω;

Έχω μπρος μου της ρίμας ανοιχτά τα δεφτέρια,
μες στα στήθια μου νιώθω πνοή μουσική,
κι ένα φως απ' τα βάθη φωτίζει μου πλέρια
τη νυχτιά την κακή.

Στέλιος Στυλιανίδης
14.7.1938

Τις αγγίζω και τρέμουν οι χορδές απαλά,
μια γλυκιά μελωδία φτερουγίζει τριγύρω,
με το γάργαρο σμίγεται το νερό που κυλά,
με των ρόδων το μύρο.

Ανεβαίνει στ' αέρα τα πλατιά τα φτερά,
χαϊδεύει των δέντρων τα πράσινα φύλλα
και περνά στα γαλήνια επάνω νερά
σα μια κρύ' ανατριχίλα.

Νανουρίζει γλυκά των πουλιών τις φωλιές,
συνοδεύει του γκιώνη το μονότονο κλάμα
και ξυπνά στη ψυχή τις χαρές τις παλιές
και τις λύπες αντάμα.

Ιούλιος 1935

18. [ΑΤΙΤΛΟ]

Όποιος ονειρεύεται πετάγματα
η ψυχή του σ' άλλους κόσμους είν' φευγάτη,
κι όποιος σαν Καρτέσιος γίνεται
των αβύσσων μπρος του ανοίγουνε τα πλάτη.

Δεκέβρης 1935

β

19. ΞΕΧΕΙΛΙΣΜΑ

Είμ' ο ποιητής.
Κάθε μου παράπονο,
κάθε μου καημός,
είν' ένας ρυθμός,
είν' ένα τραγούδι.

Είμ' ο ποιητής.
Ταπεινό λουλούδι
και της πεταλούδας
άξιος θησαυρός,
πάνω μου, το χνουδί.

Τη φωνή την άυλη,
που στα στήθη κλείνω,
την αδράχνω αμόλευτη
μέσα μου σα βγαίνει
και μορφή της δίνω.

Στη χαρά μ' ολόχαρους
στίχους μου πετώ
σε ουράνια πλάτη.
Έχ' η πλάση γύρω μου
χίλιες ομορφιές
και τις μελετώ.

(Κάθε μου κρυφός
λογισμός και δάκρυ,
να τος όλο φως
στίχος καλοδούλευτος
στων χειλιών την άκρη.)

β

Με γνωρίζ' η αυγή
κι η νυχτιά με ξέρει.
Αύριο τι θα φέρει
η καινούργια μέρα
δε μ' απασχολεί

Μόνος το πρωί
μόνος και το βράδυ.
Μέσα στο σκοτάδι,
σαν να νανουρίζουν,
τα δεντρά, τι λένε,
ξέρω, στα πουλιά.

Στην ακρογιαλιά
είτε ημερεμένο,
ξέρω τι λαλεί,
είτε κι αγριεμένο
το γαλάζιο κύμα.

Να μιλώ με τ' άστρα
μάγισσες με μάθαν
και με το φεγγάρι
μες στη ξελογιάστρα,
μόνος, τη νυχτιά.

Κι όταν θα πεθάνω
κι όταν θα με θάψουν,
τα μουγκά τα σύννεφα
που θ' αργοπερνούν
μοναχά θα κλάψουν.

Γενάρης 1936

Πάνος Λεβέντης
14.7.1938

Αντώνιος Σοφός
2.4.1938

Ρένος Χατζηγιωάννου
14.7.1938

20. ΩΡΕΣ ΓΑΛΗΝΗΣ

Καθάριο, γάργαρο κυλά στ' αυλάκι το νερό,
σα μαγεμένο απ' τη γλυκιά του πιστικού φλογέρα,
που απλώνει μες στου δειλινού το διάφανον αγέρα,
σκοπό λυπητερό.

Δίπλα τ' αρνάκι' απόκαμαν να βόσκουν· το χορτάρι
ξαναμασούν στο στόμα τους με μιαν αθώα γαλήνη.
Η λεύκα ίσια υψώνεται σα στήλη κεχριπάρι
και λούζεται κι εκείνη,

μες στο χρυσάφι που 'χυσε σ' ολόκληρη την πλάση,
στα σύννεφα και στων βουνών τις αψηλές κορφές,
ο ήλιος, που κουράστηκε και πάει να ξαποστάσει
σ' αγκάλες ποθητές.

Ανάλαφρη σαν πούπουλο σιμώνει κι η νυχτιά,
μες στη γαλήνη κάθε τι σιγά να το κοιμίσει.
Μα θα 'ρθει πάλι κι η αυγή, ροδόχρωμη, ταχιά,
τον ήλιο να σκορπίσει.

Φεβράρης 1936

ρ

21. ΑΝΟΙΞΗ

Έλιωσαν τα χιόνια στα βουνά,
ήρθαν τα τρελλά τα χελιδόνια.
Νέα ζωή στη φύση αρχινά,
νέα ζωή στη φύση, μα κι αιώνια.

Άνθισαν τα δέντρα τα γυμνά,
φύλλα κι άνθη πέταξαν στα κλώνια,
ζωντανέψαν τα μελίτσια τα πυκνά,
και στις ρεματιές λαλούν τ' αηδόνια.

Φύγαν από μέσα μας και πάνε
οι βαριές οι σκέψεις του χειμώνα·
δες πως όλα γύρω μας γελάνε...

Από φως στεφάνια ο ήλιος πλέκει
και παντού φορεί· στην ανεμώνα
τι χρυσή πως λάμπει δες κορόνα...

Μάρτης 1936

ρ

22. ΣΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑ

Από τ' ορθοσύλωμα του νου
ίσα με τ' ονείρου τα παλάτια,
μέσα στα θεόγιομα τα πλάτια
της αθάνατης γης και τ' ουρανού

της Ελλάδας του αιθερόπλαστου, μαγεύτρα
μια φωνή πρωτάκουστη ανυψώθη
και τεντώθη με τη ρίμα και ξαπλώθη,
δίχως μίσος, δίχως φθόνο, δίχως έχτρα.

Ζωντανή της αλήθειας σαν εικόνα·
με φτερά που η αγάπη τα κινούσε,
πάντα γι' άγνωστους τόπους ξεκινούσε,
με της τέχνης τη φωτιά, για κάποιο αγώνα.

Πάντα ομπρός το καλό, ομπρός τ' ωραίο.
Κι αν τα χρόνια μάς σκύβουνε στη γη,
είν' της γνώσης αστείρευτ' η πηγή,
πάντα ο κόσμος μπροστά μας κάτι νέο.

Δοξασμέν' οι μεγάλοι στον αιώνα·
κι αν βανδάλοι πικράναν τη ζωή τους,
τιποτένιοι, και ξένοι και δικοί τους,
τους αρκεί μια φωλιά στον Παρθενώνα.

Μάης 1936

80

23. ΟΙ ΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ²

Πάντα στ' ακρογιαλί θέλω να 'μαι μόνος
και ν' ακούω το κύμα ν' αργοτραγουδά,
να πετά η σκέψη και να παύει ο πόνος
τ' άνθη της καρδιάς μου να σιγομαδά.

Στα γυμνά τα βράχια να φυσά τ' αέρι,
οι αφροί να σβήνουν πά' στην αμμουδιά,
και κάποιο καράβι να κινάει να φέρει
τις παλιές ελπίδες μ' ανοιχτά πανιά.

Να πετούν οι γλάροι πάν' από το κύμα,
τα σκληρά κοχύλια μέσα στα χαλίκια
να 'ναι σκορπισμένα, και σε κάθε βήμα
να πατώ στον άμμο τ' αλμυρά τα φύκια...

Ένα κύμα πάει, κι άλλο το κατόπι,
ένα κύμα σβήνει, άλλο ένα γεννιέται,
φεύγουνε τα χρόνια, φεύγουν οι ανθρώποι
κι ό,τι έχει ζήσει, όμως μην το κλαίτε.

Γεώργιος Γεράρδης
15.7.1938

2. Δημοσιεύτηκε με το ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης στα Νεοελληνικά Γράμματα 104 (26 Νοεμβρ. 1938) 11. Αργότερα, μετά τον θάνατο του ποιητή, δημοσιεύτηκε από τον Κ. Πηλαβάκη στα Κυπριακά Γράμματα 97-98 (Ιούλ.-Αύγ. 1943) 56.

Ν. Π. Τσιγκίνης
1.4.1938

Θα ξανάρθει πάλι, σαν το νέο το κύμα,
να σκορπίσει γύρω σαν λευκός αφρός
και να σβήσει αγάλι. Κάθε τόπος μνήμα
μα μαζί και δρόμος π' οδηγά στο φως.

Ιούνιος 1936

ρ

24. ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Τα σύννεφα στον ουρανό χίλιες μορφές αλλάζουν
σπρωγμένα από τον άνεμο·
καράβια, λες, που πλέυνε χωρίς ποτέ ν' αράζουν
μες σε λιμάνι απάνεμο.

Χρυσά καθώς οι ελπίδες μας κάποτε ξεκινούνε
για χώρες μακρινές,
χώρες γεμάτες μ' άγνωστες, που τη ψυχή τραβούνε,
πλανεύτρες ομορφιές.

Μα εκεί που μες στου διάφανου του γαλανού τα πλάτια
και μες στου ήλιου τη χρυσή τη θαλπωρή διαβαίνουν
γαλήνια, μεγαλόπρεπα, σαν τα γοργόφτερα άτια,
όταν στη ράχη νικητή τον καβαλάρη φέρνουν,

κι ορθώνουν χρεμετίζοντας χαίτη, λαιμό, κεφάλι,
φτάνει μονάχα μια πνοή για να σβηστούν, να γίνουν
ένα με ό,τι κυνηγάν στου απείρου την αγκάλη.
Άπειρα πόσα μέσα μας το χάος τους δεν ανοίγουν;

Ιούλιος 1936

ρ

25. ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΤΑ ΣΥΡΤΑΡΙΑ

Τα παλιά τα συρτάρια με τα κίτρινα φύλλα
πόσες λύπες δεν κρύβουν, τι χαρές και τι κλάμα,
πόσους πόνους αράδα.

Μην τ' ανοίγεις μονάχος κρυερή ανατριχίλα
πάντα μέσα μονιάζει με της θλίψης αντάμα
την κερένια χλομάδα.

Των ονείρων οι ίσκιои ξεχασμένοι σαλεύουν,
της τρελλής φαντασίας τα μεγάλα φτερά
καρτερούνε σπασμένα·
των παθών τα καράβια εκεί πια δεν μισεύουν

με τους πόθους πανιά των στ' αφρισμένα νερά:
τα νερά μουχλιασμένα.

Η φωτιά κάθε μέρας μέσα εκεί δεν ανάφτει,
μοναχοί σιγοτρίζουν κάποιοι πόθοι σβησμένοι,
χρόνια πια πεθαμένοι.

Η φωτιά 'ναι το φως, η ζωή μόνο η στάχτη
στα παλιά τα συρτάρια κρύα κι αυτή απομένει
από στάχτη θαμμένη.

Αθήνα, Γενάρης 1937

⊗

26. ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΒΡΑΧΟ

(Δεν είναι μόνο η δόξα σου καμάρι που σου στέκει,
δεν είναι μόνο ο θαυμασμός του κόσμου προς εσένα,
που αμέτρητα στολίσματα κάθε στιγμή σου πλέκει,
βράχε ιερέ, με του ναού τα θεία μαρμαροερείπια.)³

Κάθε που πάνω απ' τα βουνά της Αττικής απλώνει,
για λίγο τ' αξετίμητα χρυσάφια του φωτός του
ο ήλιος, όσα σύννεφα μπροστά του βρει, χρυσώνει
κι αυτά στο κάθε δειλινό σου τα φορεί κορόνα.

Μες στη θολούρα της αυγής η καταχνιά διωγμένη
από τον ήλιο που λαμπρός κάθε πρωί προβάλλει,
σ' εσένα τρέχει θέλοντας, ενώ τα μάρμαρά σου
απαλογγίζει, να σβηστεί στις μέρας τη λαμπρότη.

Σε σένα η τέχνη τ' άφταστο ζητώντας να το φτάσει,
αυτό που πάνω από ζωές και κόσμους βασιλεύει,
για μια στιγμή τ' αντίκρισε, μα δίχως να προφτάσει
μαρμάρωσε και στάθηκε και Παρθενώνας μένει.

Αθήνα, Γενάρης 1937

⊗

27. ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Άφησα τη σκέψη μου
να σ' ακολουθήσει
στο νησί τ' απάνεμο
όπου σ' έχω αφήσει:
άφησα τη σκέψη μου
να 'ρθει να σε βρει
και να σου μιλήσει.

Στο παράθυρό σου
θα σε βρει σκυφτή⁴
να κεντάς στο ρούχο
ρόδα και ζουμπούλια,
να κεντάς τ' αστέρια,
τον Αυγερινό
και την πλάνα Πούλια.

5.4.1938

3. Ο ποιητής έβαλε σε παρένθεση (μάλλον εκ των υστέρων) την πρώτη στροφή, υπονοώντας, ίσως, ότι είναι καλύτερα να αφαιρεθεί. Το ίδιο ενδεχομένως ισχύει και στο ποίημα «Ελλάδα», όπου μπαίνουν σε παρένθεση οι τρεις τελευταίες στροφές. Αυτό, όμως, δεν συμβαίνει σε μια δεύτερη αυτόγραφη μορφή του ποιήματος «Ελλάδα».

4. Δίπλα στον στίχο αυτό αναγράφεται σε παρένθεση, ως εναλλακτική λύση, ο στίχος: «(ξέρω, θα σε βρει)».

Πέτρος Καψάλης
15.7.1938

Πεταλούδα η σκέψη μου
θα ξεγελαστεί
κι απ' τα ψεύτικα άνθη σου
μάταια θα ζητήσει
μέλι να ρουφήσει
και θα γυροφέρνει
και θα ξεχαστεί.

Όταν θα τη δεις,
μη μου τηνε διώξεις
κι αφού δεν μπορεί
απ' αλλού να βρει
ό,τι έχει ζητήσει,
στα γλυκά σου χείλη
άσε να καθήσει.

Άσ' την απ' το γλυκό τους
το χυμό να πιει
κι άσε να μου φέρει
κάποιο μυστικό τους,
π' άλλος δεν το ξέρει
- γιατί δεν το λένε -
μόνο εσύ κι εγώ...

Τώρα που της σκέψης
τα φτερά με πάνε
στο μικρό νησί μου,
άκουσε και κάνε
μόνη να σε βρω,
άκουσε, καλή μου,
στο παράθυρό σου.

Αθήνα, Απρίλης 1937

⊗

28. Ο ΜΑΡΣΥΑΣ

Τ' άκουσες και πήγες με λαχτάρα
τα καλάμια πήρες τα θεϊκά·
η φωνή σε τράβηξε· η κατάρρα
δε θωρείς πως μέσα κατοικά;

Τι ωφελούν η λύρα κι η κιθάρα
κι αν θεός τις παίζει μαγικά,
είπες. Των κατώτερων τη φάρα
δεν ψηφά ο θεός όταν νικά.

Κι έγειρες, Μαρσύα, στο μοιραίο.
Μέσα στη σπηλιά τη σκοτεινή
κρέμασαν το δέρμα σου τ' ωραίο.

Κι από τότε πάντα το ποτάμι
π' από κει περνά για σε θρηνεί,
και στην όχθη σιγοτρέμει το καλάμι.

Αθήνα, Μάιος 1937

⊗

29. ΖΩΓΡΑΦΙΑ⁵

Στα χρυσά μαλλιά της,
ξέπλεκα στο φως,
με το κρύο αέρι
τρεμοπαίζει κάποιος
πόθος μου κρυφός.

5. Δημοσιεύτηκε με το ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης στα *Νεοελληνικά Γράμματα* 87 (30 Ιουλίου 1938) 11.

Πά' στο μέτωπό της
π' ούτε μια ρυτίδα
σκέψης τ' αυλακώνει
όλο έγνοια εμένα
του ματιού η αχτίδα.

Και πιο κάτω, στ' άμετρα
των ματιών της βάθη
κι η στερνή μου σκέψη
κι η στερνή χαρά
έσβησε κι εχάθη.

Λεμεσός, Σεπτέμβριος 1937

80

30. [ΑΤΙΤΛΟ]

Ω γη,
που με τη σκέψη μου σ' έπλασα
καρπερή και φλογάτη
- χώρα των τροπικών απέραντη -
κι έριξα μέσα σου
τους καρπούς τους γλυκόχυμους
των ονείρων μου,
γιατί δε μου δίνεις
την πρόπεια ανταπόδοση
που την προσμένω από σένα;

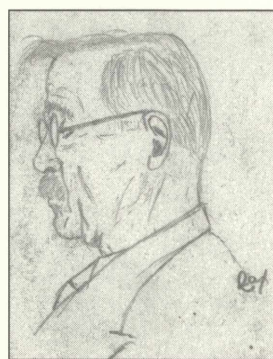
Τα βλαστάρια
να τα, προβάλλουν.
Να τα πρώτα τα φύλλα
που σχίζουν το χώμα σου
και στο φως, στη ζωή
φανερώνονται,
και προσμένω
να μου δώσουν καρπούς.

Μα εσύ,
που τη ρίζα τους κρύβεις,
τη δροσιά που ποθούν
να ψηλώσουν
και να γίνουνε δέντρα,
τους αρνιέσαι με πείσμα
και νερό τα 'μποδίζεις
να βρουν.

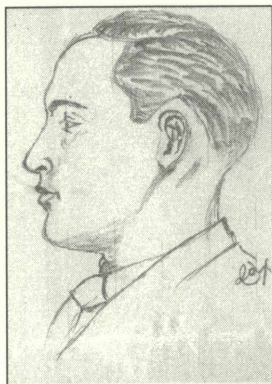
Όλα
τα στοιχεία μαζί σου

Λούκας Κλήμης
15.7.1938

Εμμανουήλ Καλογήρου
8.9.1938

Ανδρέας Παράσχος
15.7.1938

δεμένα κρατάς
και τα σέρνεις αιχμάλωτα
στο χορό σου
της φθοράς το χορό.

Ο ήλιος
η αστείρευτη πηγή του φωτός
τα φλογίζει
– καημένα βλαστάρια –
κι η κάψα κι η λαύρα
τα δέρνουν με τον αέρα,
που σκορπά τη θερμή
την πνοή τους
που καίει.

Η δροσιά
του γλυκού λογισμού μου
να τα φτάσει
προσπαθεί, μα του κάκου
ν' αγγίξει αγωνίζεται
την ξερή φυλλωσιά τους.

Οι κρουνοί
και τα νάματα
μιας ζωής,
της δικής μου ζωής,
δε σταλάζουν δροσιά
στην ολόφλογη,
πυρωμένη τους ρίζα,
γιατ' η λαύρα είναι κει
μονιασμένη.

Μα, ω γη!
που η σκέψη μου σ' έπλασε
καρπερή και φλογάτη
κι η λαχτάρα μου έπεσε
λίπασμα
μες στο γόνιμο χώμα σου,
τα φώτα των ονείρων μου
κάθε μέρα ξηραίνεις
– πώς να δώσουν καρπούς; –
ω γη!
κι είσαι η γη των παθών μου
μα κι η γη των ελπίδων μου.

Λεμεσός, Σεπτέμβρης 1937

31. [ΑΤΙΤΛΟ]

Σήμερα
σκέπασαν τον ουρανό μας
του φθινοπώρου
τα πρώτα τα σύννεφα,
κι ένα τρεμούλιασμα
σαν ανατρίχιασμα πέρασε
πάνω στης γης
το φλογισμένο το πρόσωπο.

Μια μαύρη
θολούρα και μια καταχνιά
απλώθηκε γύρω,
κι απ' τις κορφές των βουνών
κρέμασε ως κάτω
στις πεδιάδες
της ομίχλης τα διάφανα κρέπια.

Η θάλασσα
πήρε το χρώμα
των άσπρων και μαύρων νεφών,
και μια μολυβένια χροιά
απλώθηκε
στην κυματένια της όψη.

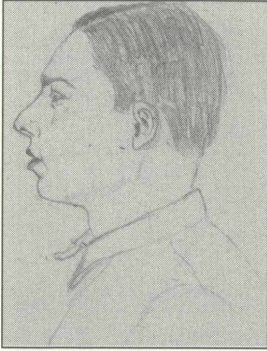
Κι εγώ...
πώς να σε πω,
πώς να σε βγάλω απ' το στόμα,
πόθε μεγάλε,
που πάντα ξυπνάς με τις πρώτες
τις συννεφιές του φθινοπώρου
στην αχνισμένη ψυχή μου;

Πάντα ζητάς
φωλιάζοντας μέσα
στης ψυχής μου τα βάθη
να την κεντάς
με τα μακρά πυρωμένα σου δάχτυλα,
να ξανοιχτεί στο ταξίδι
της μακαρίας φυγής.

Χώρες
μεγάλες κι απέραντες
στην άκρη του κόσμου
απλωμένες,
που κλείνουνε άπειρες
ομορφιές μαγεμένες κι άγνωρες πάντα,
μ' αιώνιαν άνθιση χώρες,
καρτερούνε, το ξέρω...

Ευάγ. Ιακωβίδης
13.12.1935

Ν. Παπαδόπουλος
16.10.1935

Και να με,
που εδώ στ' ακρογιάλι προσμένω
και πάντα προσμένω
κάποιαν αυγή,
μιαν αυγή πορφυρένια,
ή κάποιο δείλι ολόχρυσο
με πανιά φουσκωμένα απ' τον πόθο
να ξανοιχτώ στο ταξίδι,
το ταξίδι της μακαρίας φυγής.

Δεν θέλω
μαντήλια να σειούνται
να δω
μήτε και δάκρυα.
Μόνος,
με σύντροφο πάντα τον πόθο
στης φαντασίας το μάγο καράβι,
να σχίζω το κύμα της θλίψης,
στης πίκρας
την αφρισμένη τη θάλασσα...

Μέρες
την περιμένω
και μήνες και χρόνια,
μ' ακόμα ν' ανθίσει
στην άκρη του κλώνου του ορίζοντα
το μπουμπούκι το άλικο
της πορφυρένιας αυγής.

Κι έτσι
δεμένος για πάντα
στης προσμονής τ' ακρογιάλι,
όπου σπάζουν
κι αφρίζουνε
των ελπίδων τα κύματα
χτυπώντας απάνω στους βράχους
της αδυσώπητης μοίρας,
προσμένω την αυγή να φανεί,
προσμένω τον ήλιο να δύσει
και το καράβι να 'ρθεί.

Λεμεσός, Σεπτέμβρης 1937

80

Κλ. Οικονόμου
26.2.1935

32. Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Το φως.
Η μουσική των αγγέλων
η συνισταμένη
των ακατάλυτων δυνάμεων
της δημιουργίας του παντός
το αιώνιο φίλημα του δημιουργού
προς την πλάση.

Το φως.
Η ένωση της δύναμης
και της αλήθειας
ενάντια στα σκοτάδια
της ύπουλης νύχτας.

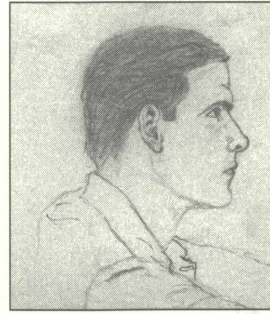
Το φως.
Η σπίθα της σκέψης,
που λάμπει
στης φαντασίας τις σφαίρες
και χορεύει
της ομορφιάς το χορό
λουσμένη
στης αρετής τον ιδρώτα.

Το φως.
Η αστείρευτη πηγή της ζωής,
που κυλά
στων αιώνων την κοίτη
η γλυκιά νοσταλγία
του χαμένου παράδεισου
της τυφλωμένης ψυχής.

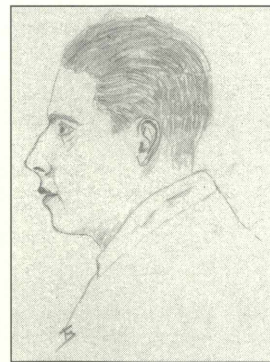
Το φως.
Η θερμή αναζήτηση
των σκλάβων του σκότους,
ολόλαμπρος κρίκος
περασμένος
στην αλυσίδα των κόσμων.

Το φως.
Φωσφόρισμα
από διαμάντια δεμένα
στον κύκλο
των δαχτυλιδιών των αιώνων
περασμένου στο δάχτυλο
του θεού.

Το φως.

Α. Κυριακίδης
23.5.1935

Μ. Φράγκος
17.10.1935

Ιωάνν. Χατζήπαπας
16.10.1935

Η συμφωνία
των εξαίσιων
μουσικών φωνών,
που πρόφεραν τα χείλη των όντων
σαν εωθινή προσευχή
στην ανατολή
της πρωτόγονης μέρας.

Το φως.
Ω! σε νιώθω, σε νιώθω
ακατάλυτη
μαγική λάμψη
στης ψυχής μου τα βάθη,
να της δείχνεις το δρόμο
της αιώνιας αλήθειας
και της αρετής!
Σε νιώθω...

Λεμεσός, Οκτώβρης 1937

§

33. ΧΙΜΑΙΡΑ

Ανάτειλε ο πόθος μου
απ' την κορφή
του βουνού των ερώτων,
κι ήταν
μι' αυγή πορφυρένι' απαλόχρωμη
κι είχε
των χειλιών σου το χρώμα.

Ω γλυκιά προσμονή
των χαδιών σου!

Μα ήρθαν γοργά
τα βουβά της ψυχής σου τα σύννεφα
μαύρα, θολά,
και τον σκέπασαν
και να φτάσει δεν μπόρεσε
να φιλήσει το χώμα σου,
των ονείρων μου γη,
με της φλόγας τη θέρμη.

Ήρθαν κρύα τα σύννεφα,
κι ήταν κρύα η καρδιά σου,
σαν ανάτελλε ο πόθος μου.

Λεμεσός, Οκτώβρης 1937

34. ΟΝΕΙΡΑ

Ζωγράφος
με το κοντύλι στο χέρι
στάθηκα
στις μεγάλες στιγμές
της δημιουργίας
πλάι στο θεό.

Έπλαθε
κι ε ζωγράφιζα κόσμους.

Των όντων το πλήθος
μυρμήκιαζε
κάτω στα πόδια μας
σ' έβλεπα...

.....

Έλα!
Χιλιάδες οι αιώνες που πέρασαν
κι όμως σε βρήκα.
Έλα,
κι εγώ σε ζωγράφισα, κόρη,
από τότε,
και σ' έπλασα μόνο για μένα,
έλα,
ζωντανεμένη μου τέχνη.

.....

Τα ονειράτα σβήνουν
και χάνονται
σαν τις σκιές των συννέφων.

Λεμεσός, Οκτώβρης 1937

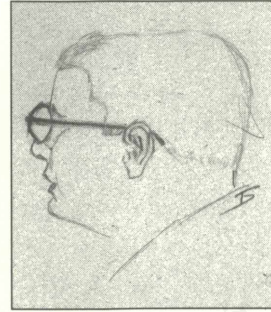
ρ

35. ΕΚΣΤΑΣΗ⁶

Ουρανός.
Η γαλάζια γλυκιά μελωδία
των αιθέρων,
τονισμένη
στις τεντωμένες χορδές
των αιώνων.

.....

Άνθρωπε!
Γίνου ψηλός και μεγάλος
αγωνίσου να φτάσεις
και να δεις τις ατέλειωτες νότες,

Ανδρ. Μυριάνθης
1936

6. Δημοσιεύτηκε με τον τίτλο «Εκστάσεις» και το ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης στην εφημερίδα Κυπριακός Τύπος Λευκωσίας, 15 Οκτ. 1937.

Σάββας Πολυδώρου
8.9.1938

αιθέριες νότες
του σκοπού του
διάβασέ τες και παίξε τες
στις χορδές της ψυχής σου
κάνε την
να πάρει το χρώμα του
και να γίνει γαλάζια
δίχως μπόρες και σύννεφα.

.....
Ουρανός.
Η γαλάζια γλυκιά μελωδία
των αιθέρων.
Το κερύ της κακίας,
του μίσους, της έχτρας
μας βουλώνει τ' αφτιά.
Πώς να φτάσει στη γη
ο σκοπός του;

Λεμεσός, Οκτώβρης 1937

ρ

36. ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ⁷

Πολύ πολύ λαχτάρησα να 'ρθώ σ' εσέ μια μέρα,
μικρή εκκλησιά, με τα παλιά θαμπά 'κονίσματά σου
με τα φτωχά, τα ταπεινά κι ανάρια μνήματά σου
και τη μικρή καμπάνα σου, παράδαμα τ' αέρα.

Εκεί που στέκει σιωπηλό το κάθε κυπαρίσσι,
π' αντί πουλιά στα κλώνια του φωλιάζουν μόνο οι πόνοι,
σε κάποιο τάφο ερημικό να κλίνω πλάι το γόνυ,
κι ελεύθερο της θλίψης μου ν' αφήσω το μελίσσι.

Στο φτωχικό το μνήμ' αυτό μ' απλού σταυρού σημάδι,
που τόσα σκέπασε όνειρα κι άνοιξε τόση οδύνη,
απάνω κάνοντας φωλιά για πάντα εδώ να μείνει,
παντοτινού μνημόσυνου να υφάνει το μαγνάδι.

Κάθε πρωί πυκνό πυκνό τριγύρω να σκορπίζει,
κι απ' του μικρού κοιμητηριού τη μία ως την άλλη άκρη
κορφολογώντας τους ανθούς π' ανθίζουν με το δάκρυ
άδειες κερήθρες της ψυχής με μέλι να γεμίζει.

Κι όταν το βράδυ πέφτει αργά στο κρύο κοιμητήρι
κι από τα μνήματα οι ψυχές να βγαίνουν αρχινάνε,
για την ψυχή της συντροφιά παρηγορήτρα να 'ναι
κάνοντας λίγο πιο αλαφρό του χάρου το ποτήρι.

Αθήνα, Μάιος 1938

7. Δημοσιεύτηκε από τον
Κ. Πηλαβάκη στα *Κυπριακά
Γράμματα* 97-98 (Ιούλ.-Αύγ.
1943) 55-56.

37. ΑΠΟΓΝΩΣΗ

Είναι γραμμένο, πάντα το 'χ' η μοίρα μου
να ζω παραδομένος στα όνειρά μου,
βουβός σαν λίμνη μένω στη γαλήνη μου,
κι ουδέ πνοή ταραίζει τα νερά μου.

Της σιωπής τα δέντρα στέκουν γύρω μου,
με κρύβουν απ' το βλέμμα του διαβάτη,
στολίδι έχω στεφάνι στο κεφάλι μου
που της κακίας μου 'πλεξαν οι βάτοι.

Φως απ' τον ήλιο της ζωής δεν έρχεται
να χύσει το χρυσάφι του σε μένα,
έχω μονάχα το φεγγάρι μέσα μου
και τ' άστρα της νυχτιάς καθρεφτισμένα.

Ω, πώς εφύγαν οι χαρές, κι απόμειναν
μονάχα οι λύπες συντροφιά, θλιμμένη
πώς καρτερά η ψυχή μου κάτι απόκοσμο,
σε στείρους λογισμούς παραδομένη.

Αύγουστος 1938

ρ

38. ΩΔΗ ΣΤΟΝ κ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟ⁸

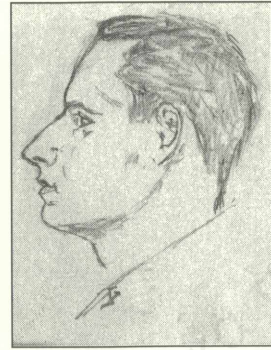
Την αρχαία τη μούσα βοηθό θα ζητήσω
στην ψυχή και στο νου μου να δώσει φτερά,
σ' αρμονίας γλυκιάς να τα λούσει νερά
και τον άντρα μ' αντάξια λόγια να υμνήσω.

Ω σοφέ, της αρχαίας της τέχνης εργάτη,
που 'χες πάντα στο χέρι για όπλο σκαπάνη,
ευτυχής που μπορώ να σου πλέξω στεφάνι
με λουλούδια π' ανθίσανε μες στην καρδιά μου.

Μαθητές σου δεμένους με σε μας κρατούσε
των σοφότατων λόγων η χρυσή σου αλυσίδα:
αν πολλούς σαν εσένα είχε τώρα η πατρίδα,
δυο φορές η αρχαία Ελλάδα θα ζούσε.

Των αρχαίων το πνεύμα πάντα μέσα σου θάλλει,
κι είναι η τέχνη ο μόνος σου πόθος κρυφός:
η σκαπάνη σου σκάβοντας φέρνει στο φως
των ενδόξων προγόνων τ' αθάνατα κάλλη.

Ξαναβλέπουν τον ήλιο, το γαλάζιο ουρανό
ξαναζούνε στα γνώριμα τούτα τα μέρη

Ευστάθιος Παναουρής
21.12.1935

8. «Απαγγέλθηκε στη Θήβα την 22 Ιανουαρίου 1939 κατά την εορτή προς τιμήν του κ. Κεραμόπουλου εκ μέρους των φοιτητών του» (Σημείωση του ποιητή). Ο φιλόλογος και αρχαιολόγος Αντώνιος Κεραμόπουλος (1870-1960) ήταν καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από το 1924 και τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών από το 1926.

Ν. Χαπέσης
29.3.1935

και γυρνά το καράβι πίσω πάλι να φέρει
βασιλέα τον Κάδμο στη Θήβα τρανό.

Πάντα μπρος το καλό, τ' αγαθό και τ' ωραίο
κι αν το βάρος των χρόνων μάς σκύβει στη γη,
είν' της γνώσης αστείρευτη πάντα η πηγή,
είν' ο κόσμος μπροστά μας διαρκώς κάτι νέο.

Δοξασμέν' οι μεγάλοι θα ζουν στον αιώνα
κι αν των άλλων ανθρώπων ξεχνιούνται τα γένη,
μόνο αυτών πάντ' αθάνατ' η μνήμη θα μένει
γιατί 'κτίσαν φωλιά στον κλεινό Παρθενώνα.

Αθήνα, 21 Ιανουαρίου 1939

8

39. ΣΤΟΝ Κ. Θ. ΒΟΡΕΑ⁹

Μακαρισμένος που φιλί η μούσα του 'χει δώσει
για να μπορεί να τραγουδά και λύπες και χαρές,
μα εκείνος είναι ζηλευτός απ' όλους δύο φορές
που για σεμνήν επέτειο τον ύμνο του θα υψώσει.

Γηραιέ σοφέ, απ' τη στιγμή που 'χει για σέν' ανθήσει
στου λογισμού τ' ανθόκλωνο τ' απλό μου αυτό τραγούδι,
της μνήμης σου δροσολουστό κι ευωδιαστό λουλούδι
μες στην ψυχή μου ευλαβικά έχω για πάντα κλείσει.

Τ' αρχαίο το πνεύμα ξαναζεί με τα δικά σου χείλη
κρατείς της γνώσης μέσα σου ακοίμητο λυχνάρι
στα βάθη πέφτεις των καιρών, και το μαργαριτάρι
τρυγιάς απ' της αθάνατης σοφίας το κοχύλι.

Εκείνους που της αρετής γνωρίσαν τον ιδρώτα,
που για στεφάνι μόνο ελιάς νικούσαν στους αγώνες,
που τη σοφία λάτρεψαν και κτίσαν Παρθενώνες,
τους κάνεις να ξαναμιλούν και τώρα καθώς πρώτα.

Γεννά το σύμπαν ο Θαλής μες στου νερού τη δίνη,
τους κόσμους με νου δύναμη τους δένει ο Αναξαγόρας,
την αρμονία των αριθμών μαντεύει ο Πυθαγόρας,
και σε ροήν ο Ηράκλειτος αέναη μας δίνει.

Του δαιμονίου τη φωνή ακούοντας πεθαίνει
αυτός που θάνατο ψυχρόν η μοίρα τον κερνά,
ο Πλάτων μες στων ιδεών τους κόσμους τριγυρνά,
κι ο Σταγειρίτης οδηγός για αιώνες απομένει.

Ποιος είπε πως επέθαναν οι ένδοξοι προγόνοι;
Και ποιος νεκρή κι αγύριστη την είπε την Ελλάδα;

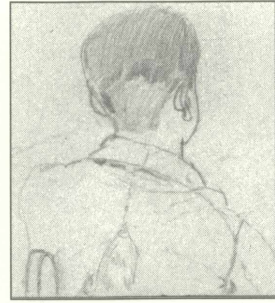
9. «Το απαγγείλε στις 3 Απριλίου 1939 στην αίθουσα τελετών της πανεπιστημιακής λέσχης η κ. Μιράντα Μυράτ κατά τη γιορτή της τεσσαρακονταετηρίδας του κ. Θ. Βορέα» (Σημείωση του ποιητή). Ο Θεόφιλος Βορέας (1873-1954) ήταν καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από το 1912, ενώ το 1936 εκλέχθηκε πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών.

Του πνεύματος η άνοιξη γυρνά με νέα ικμάδα
κι εκείνων συνεχίζουμε το έργο αντάξιοι γόνοι.

Αμάραντα τα λούλουδα μες στις σοφίας τον κήπο
ανθίζουν και μια βάλσαμη σκορπίζουν ευωδιά.
Πώς σε ζηλεύω που 'κανες κυψέλη την καρδιά
και μέλισσα φιλόπονη τον κάθε της τον κτύπο.

Ω ζηλευτέ, και ποιος μπορεί να σ' αντικόψει τώρα;
Απ' της σοφίας την κορφή με τα φτερά απλωμένα
σαν το πουλί ξεκίνησες και φεύγεις ολοένα
και πας να βρεις της ακριβής αθανασίας τη χώρα.

Αθήνα, 15 Μαρτίου 1939

Μ. Φράγκος
20.10.1932

ρ

40. ΕΛΛΑΔΑ

Ελλάδα, χώρα ολόφωτη και χώρα ευλογημένη,
δεν είσαι χώμα μοναχά, που η θάλασσα το βρέχει
είσαι η αδάμαστη ψυχή, που αιώνια δόξαν έχει,
γιατί κρατά της λευτεριάς τη δάδαν αναμμένη.

Μ' οδηγητή στα παιδικά τα πρώτα βήματά σου
της Ιωνίας τον τυφλό και θείο ποιητή,
στον ύμνο της παλληκαριάς ετέντωσες τ' αφτί
και πώς να βγούνε μόχθησες αντάξια τα παιδιά σου.

Κι ήρθαν οι Αισχύλοι κι άστραψαν με λόγο και κοντάρι,
Τυρταίων ακούστηκαν βροντές πολεμικής κραυγής,
οι Αλέξαντροι σ' απλώσανε στα πέρατα της γης,
κι οι μούσες σου χάρισαν εννιάδιπλη τη χάρη.

Με Πλάτωνα ανέβηκες στων ιδεών τα ύψη,
εσύ μας πρωτομίλησες για τον Εσταυρωμένο,
κοιμήθης κι ονειρεύτηκες με το μαρμαρωμένο
χωρίς η πρώτη δύναμη ακόμα να σου λείψει.¹⁰

Του πνεύματος η χαραυγή σε σένα 'πρωτοφάνη
κι εφώτισε τα μάτια σου· το φως της αρμονίας
σ' εσένα μεσουράνησε, κι οι αχτίνες της σοφίας
σου λάμπρυναν την κεφαλή μ' αθανασίας στεφάνι.

Κι ανέβηκες κι εστάθηκες στην πιο ψηλή κορφή
της γνώσης, μοίρασες παντού του πνεύματος τα δώρα
κι έκαμες τη φτωχή σου γη την πιο μεγάλη χώρα,
γιατί στην πανανθρώπινην εφώλιασες ψυχή.

(Όμως και πάλι βάρβαροι ορέχτηκαν εσένα
κι ήρθαν και με τα βέβηλα τα πόδια τους πατήσαν

10. Παραλλαγή: και το σπαθί
σου καρτεράς σταλό από τα
ύψη.

1.4.1938

τα χώματά σου τα ιερά, αυτά που θυμιατίσαν
τα τόσα ολοκαυτώματα του ενδόξου 'κοσιένα.

Μ' ανάμεσα στα δολερά τα βρόχια που σου στήσαν,
ελεύθερη σαν άλλοτε ορθώθηκε η ψυχή σου,
κι ακούστηκε στα πέρατα του κόσμου η φωνή σου
να διαλαλεί το δίκιο σου· θριαμβευτικά αντηχήσαν

της Πίνδου οι βράχοι κι οι κορφές κι εστήθηκαν και πάλι
νέων νικών τα τρόπαια. Μ' αν να κατακτηθείς
το 'γραφε η μοίρα, υπόμεινε· ο δρόμος ο τραχύς
πάλι ψηλά στην κορυφή της δόξας θα σε βγάλει.)

Λεμεσός, Νοέμβριος 1940

8

41. ΛΕΜΕΣΟΣ

Χτισμένη στ' ακρογιάλι, που το κύμα
πολύβουο το χειμώνα το παιδεύει,
της θολούρας του ντύνεσαι το ντύμα,
που με βια ο αέρας τ' αναδεύει.

Στα δρομάκια σου σέρνοντας το βήμα,
με το νου που τη στάχτη ανασκαλεύει
περασμένων καιρών, σε κάποιο μνήμα
πάντα η σκέψη μου αθέλητα κονεύει.

Ω πατρίδα γλυκιά, που έχεις γνωρίσει
της ψυχής μου την πρώτη αγνή λαχτάρα,
η θύμησή σου καημός που δε θα σβήσει.

Ξενιτιάς αν παιδέψει με η κατάρα
και μακριά σου να ζήσω το θελήσει,
στερνά η καρδιά για σένα θα χτυπήσει.

Λεμεσός, Δεκέμβριος 1940

8

42. ΛΑΠΗΘΟΣ

Απάνω δείχνουν οι κορφές ψηλό τ' ανάστημά τους,
κάτω ανοίγει αγκαλιά το κύμα γαλανή,
και καθώς σμίγουν απαλά, από τ' αγκάλιασμά τους
γεννιέσαι συ, καλόδεχτο του πόθου τους παιδί.

Δεν έχεις κάλλη φωναχτά ούτε φτιασίδα ξένα,
πλαστές κι ανούσιες ομορφιές δε σ' έχουνε στολίσει,

όμως απ' τ' άλλα της παιδιά η Κύπρος μόνο εσένα
αγνάντια στην Ανατολή περήφανα έχει στήσει.

Κι είσαι σαν πρασινόντυτη κι απλοϊκή παρθένα,
που 'χει καθήσει στου γιαλού το ξάγναντο ψηλά,
κι ενώ προσμένει τον καλό που 'φυγε για τα ξένα,
απ' των ματιών της τις πηγές δάκρυ γοργό κυλά.

Χωριατοπούλα δροσερή, σεμνή, χαμηλοθώρα,
ήρεμα κι αδιαφόρευτα γλυκομετράς τη ζήση
της θάλασσας τους θησαυρούς και του βουνού τα δώρα
χαίρεσαι μ' όση απλοχεριά σου τα χαρίζει η φύση.

Όταν τ' αλώνι τ' ουρανού γεμίσει από σοδειά
μαύρων συννέφων και παντού υγρή φοβέρα πιάσει,
σαν το παιδάκι στου βουνού τραβιέσαι την ποδιά
και χτυποκαρδιοχώνεσαι ωσότου να περάσει.

Μα τ' ανθολόι την άνοιξη όταν μοσχοβολήσει
κι υφάνει πέπλα μαγικά μ' ευωδιαστή κλωστή,
μακαρισμένος που μπορεί εδώ να ξεψυχήσει,
στη μυρωμένη σου αγκαλιά για πάντα να κλειστεί.

Λάπηθος, 14 Νοεμβρίου 1942

§

[43. ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ]

Ευτυχής που μπορέσαν οι μούσες
να φιλήσουν το λάλο του στόμα

έναν ύμνο θα πλέξω, έναν ύμνο μεγάλο

Πιο ψηλά κι απ' τ' αστέρια, πιο βαθιά
κι απ' τον Άδη

μες στις ψυχής μου τ' ακριβό και ταπεινό κοχύλι
λάμπει χαράς αξέχαστης λαμπρό μαργαριτάρι.

Σ' ακούω γλυκιά και γνώριμη μαζί κι αγαπημένη
μαρμαρωμένη μουσική του υπέρκαλλου ναού
στέκω μπροστά σου

ένας άντρας να γίνει τραγούδι στα χείλη σου.

§

3.4.1938

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

44. ΝΑΙΒΙΟΥ, ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Αν οι θεοί για τους θνητούς να κλάψουνε μπορούσαν,
το Ναίβιο τον ποιητή οι μούσες θα θρηνούσαν.
Αφότου σύντροφοι οι νεκροί στον Άδη αυτόν καλούνε,
λατινικά λησμόνησαν στη Ρώμη να μιλούνε.

ρ

45. [ΑΤΙΤΛΟ]

Δέσε πια τώρα στα σφυρά τα πορφυρά σαντάλια,
κάτω απ' τη ζώνην ελαφρά τα στήθη ας κυματίσουν,
κι απ' τη φαρέτρα τη μεστή τα νώτα σου ας
κροτήσουν.
Δείξε, των ζώων για να βρουν τις κοίτες, στα σκυλιά.

ρ

46. ΟΡΑΤΙΟΥ, ΣΤΗ ΛΥΡΑ

Τραγούδια πάλι μου ζητούν. Ξένοιαστος αν με σένα
και ξαπλωμένος στη σκιά ετόνισα σκοπό,
που να μπορεί στο πέρασμα του χρόνου να σταθεί,
έλα και παίξε μου γλυκά λατινικό τραγούδι,
ω λύρα, που σε ρύθμισαν τα χέρια του ποιητή
του Λέσβιου, που ατρόμητος μες στη φωτιά της μάχης
και πάνω απ' το καράβι του το θαλασσοδαρμένο
που το 'χε σύρει στη στεριά, το Βάκχο τραγουδούσε,
την Αφροδίτη τη γλυκιά, το λατρευτό το γιο της,
που πάντα την ακολουθά, και τον ωραίο Λύκο
που 'χει τα ολόμαυρα μαλλιά, που 'χει τα μάτια μαύρα.
Ω καύχημα του Απόλλωνα, ω λύρα εσύ, που πάντα,
πιο ζηλευτό και του Διός ακόμα το τραπέζι
και τη γλυκιά παρηγοριά των πόνων μάς κερνάς,
σαν σε καλώ με σεβασμό, στέρξε κι απάντησέ μου.

ρ

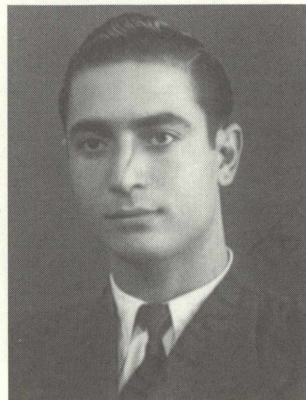
ΕΠΙΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Ελευθέριος (ή Τάκης) Ζαχαριάδης (της Αικατερίνης και του Ξενοφώντος Ζαχαριάδη) γεννήθηκε τον Δεκέμβριο του 1918 στη Λεμεσό, όπου τερμάτισε βίαια τη ζωή του, πέφτοντας στη θάλασσα με το ποδηλάτό του, τον Φεβρουάριο του 1943, δηλαδή προτού συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας του. Αποφοίτησε από το Γυμνάσιο της Λεμεσού το 1936 και ακολούθως σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1936-1940). Δίδαξε στο Αθηναϊκό Γυμνάσιο της Λεμεσού (1940-1941), στην Ανωτέρα Σχολή Λαπήθου (1941-1942) και, τέλος, στο Γυμνάσιο της Λεμεσού (1943).¹¹

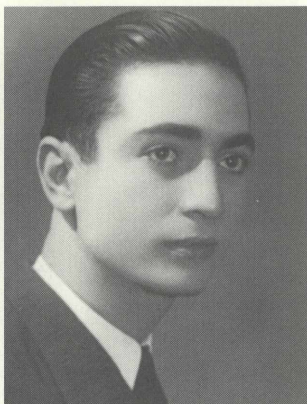
Η Μάγδα Κιτρομηλίδου, στο αυτοβιογραφικό της αφήγημα *Η άλλη εποχή* (1995, σσ. 21-22), έγραψε για τον Ελ. Ζαχαριάδη, χωρίς να τον κατονομάζει: «Ήταν συμφοιτητής μου από τους πιο καλούς. Ωραίος, ψηλός, ιδεολόγος. Είχε πολλές σίγουρες προοπτικές να εξελιχθεί στη φιλολογία. Ο καθηγητής μας ο Γ. Κακριδής τον ξεχώρισε για τη φιλολογική του κλίση, ιδιαίτερα στο μάθημα της αποκατάστασης αρχαίων κειμένων. Έφυγε χωρίς το δίπλωμά του και διορίστηκε σε κάποιο επαρχιακό Γυμνάσιο. Όταν όμως βρήκε θέση στο Γυμνάσιο της πόλης του, παράβηκε το συμβόλαιό του με τὸ επαρχιακό Γυμνάσιο, κι η Εφορεία τού κίνησε αγωγή. Ύστερα απ' αυτό βρέθηκε νεκρός στη θάλασσα της πόλης του. Γέμισε με πέτρες τις τσέπες του, δέθηκε στο ποδηλάτο του κι όρμησε στη θάλασσα δίνοντας με την εύθικτη συνείδησή του και το συναισθηματισμό του τέρμα στη ζωή και στα όνειρά του».

Τα ποιήματα (ή ποιητικές δοκιμές) που παρουσιάζονται εδώ είναι γραμμένα στα χρόνια 1932-1942, δηλαδή στα εφηβικά και στα πρώτα νεανικά χρόνια του συγγραφέα τους. Πρόκειται, επομένως, για νεανικά κείμενα· τα πιο πρώιμα δεν ξεπερνούν το επίπεδο του πρωτόλειου. Όμως, παρόλο που ο Ελ. Ζαχαριάδης δεν πρόλαβε να εξελιχθεί και να δώσει πιο ώριμα αποτελέσματα, στις καλύτερες περιπτώσεις μπορεί να μας πείσει ότι, μαζί με τον Λευτέρη Γιαννίδη και τον Πυθαγόρα Δρουσιώτη (και λιγότερο με τον Δ.Μ. Δημητριάδη, τον Ζήνωνα Ρωσσίδη ή τη Γεωργία Λοφίτη), είναι από τους πιο αυθεντικούς «μετασυμβολιστές» ποιητές του κυπριακού μεσοπολέμου.

Με το άγνωστο ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης δημοσίευσε τρία, τουλάχιστον, ποιήματά του στο αθηναϊκό περιοδικό *Νεοελληνικά Γράμματα* (βλ. σημειώσεις). Είναι κι αυτό μια ένδειξη ότι αυτά δεν πέρασαν εντελώς απαρατήρητα στην εποχή τους. Πιο συγκεκριμένα, έχει εξακριβωθεί ότι στο έντυπο αυτό φιλοξενήθηκαν κατά σειρά τα ποιήματα «Δειλινές ώρες», «Οι λογισμοί της μοναξιάς» και

11. Όπως μας πληροφορεί ο Αρ. Κουδουνάρης (*Βιογραφικόν λεξικόν Κυπρίων 1800-1920*, Λευκωσία 2005, σσ. 109-110), ο Ελ. Ζαχαριάδης ήταν ανεπιφύλιος του σατιρικού ποιητή, δημοσιογράφου και δικηγόρου Ευέλθοντος Πιτσιλλίδη (1887-1955).

12. Πάντως, σε κανένα από τα σημειώματα που γράφτηκαν με αφορμή τον θάνατο του Ελ. Ζαχαριάδη (λ.χ., *Ελευθερία*, 24.2.1943, *Νέος Κυπριακός Φύλαξ*, 24.2.1943, *Παρατηρητής*, 25.2.1943, *Χρόνος*, 27.2.1943) δεν γίνεται λόγος για την ενασχόλησή του με την ποίηση. Ο πρώτος που έκανε λόγο για τα ποιήματά του είναι ο Κ. Πηλαβάκης (βλ. παρακάτω).

13. Μόνο σε δυο περιπτώσεις («Οι λογισμοί της μοναξιάς» και «Ζωγραφιά») δηλώνεται με ακριβή στοιχεία η δημοσίευση στα *Νεοελληνικά Γράμματα*.

14. Εφτά ποιήματά του επιλέχθηκαν για να περιληφθούν στην υπό έκδοση ανθολογία *Κυπριακή μετασυμβολιστική ποίηση*, επιμ. Λευτέρης Παπαλεοντίου & Έλλη Φιλοκύπρου, Αθήνα, Τόπος, 2009.

«Ζωγραφιά». Το «Οι λογισμοί της μοναξιάς» και το «Στον τάφο της μητέρας» δημοσιεύτηκαν στα *Κυπριακά Γράμματα*, με αφορμή τον θάνατο του ποιητή, μαζί με σημείωμα του Κ. Πηλαβάκη, στον οποίον ο ποιητής είχε εμπιστευθεί τη χειρόγραφη ποιητική συλλογή του. Άλλο ένα ποίημά του («Έκσταση») δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Κυπριακός Τύπος της Λευκωσίας*.¹²

Πάντως, στη χειρόγραφη μορφή των ποιημάτων του αναγράφεται σε δέκα περιπτώσεις η ένδειξη «Ν. Εστ.» [= *Νέα Εστία*] («Ο ήλιος», «Νύχτα», «Στο χωριό») ή «Ν. Γρ.» [= *Νεοελληνικά Γράμματα*] («Σονέττο», «Σκοπός», «Ξεχείλισμα», «Ώρες γαλήνης», «Άνοιξη», «Νοσταλγία») ή «Πρν» [ίσως υποδηλώνεται η εφημερίδα *Πρωινή της Λευκωσίας*] («Στον Παλαμά»). Ενδεχομένως υπονοείται ότι, εκτός από τα τρία παραπάνω, και άλλα κείμενα στάλθηκαν για δημοσίευση στα δυο αθηναϊκά περιοδικά. Όμως δεν έχει εντοπιστεί άλλη δημοσίευση στα δυο αυτά έντυπα με το πραγματικό όνομα του Ελ. Ζαχαριάδη ή με το ψευδώνυμο Λάζαρος Λεμέσης.¹³ Δεν αποκλείεται ορισμένα να δημοσιεύτηκαν με άλλο, άγνωστο ψευδώνυμο ή, το πιθανότερο, να μην εγκρίθηκαν για δημοσίευση, αν πράγματι στάλθηκαν στα περιοδικά αυτά.¹⁴ Παραδόξως, όσο ζούσε ο ποιητής, δεν δημοσιεύτηκαν ποιήματά του ούτε στα δυο βασικά κυπριακά περιοδικά της εποχής, τα *Κυπριακά Γράμματα* και την *Πάφο*, όπου παρουσιάζονται αρκετές νεανικές ποιητικές δοκιμές με (μετα)συμβολιστικές καταβολές.

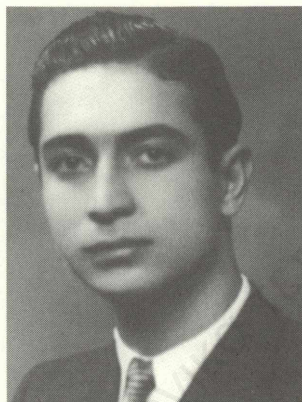
Όμως, στο περιοδικό *Πάφος* περιλήφθηκε σημείωμα του Ελ. Ζαχαριάδη με τον τίτλο «Η παράκληση του ναού», στο οποίο ο συγγραφέας σχολιάζει μια «θαυμασία» έμμετρη επιγραφή, σκαλισμένη σε μαρμάρινη πλάκα και εντοιχισμένη στη νότια είσοδο του ναού του αγίου Σπυρίδωνος στην Τρεμετουσιά ή Τριμιθούντα της κυπριακής Μεσαορίας, που ανακαινίστηκε από τον αρχιεπίσκοπο Φιλόθεο το 1738. Στην επιγραφή αυτή εκφράζεται ο πόθος να επαναπατριστεί το λείψανο του αγίου. Όπως διευκρινίζεται στο σημείωμα αυτό, «ευσεβείς χριστιανοί το σήκωσαν από το μικρό μας νησί τον Ζ΄ αιώνα και το πήραν στην Κωνσταντινούπολη για να το γλιτώσουν από τες επιδρομές των βαρβάρων κι από κει στην Κέρκυρα όπου παραμένει ως σήμερα». Ο Ελ. Ζαχαριάδης επισήμανε και την ποιητική διάσταση της επιγραφής αυτής: «Δεν ξέρουμε ποιος είναι ο ποιητής των λίγων αυτών στίχων. Οποιοσδήποτε όμως και να είναι, εξέφρασε στες λιγοστές αυτές γραμμές με τρόπο τέλειο ό,τι έπρεπε να πει. [...] Η μυστική αυτή φωνή του ναού μίλησε στην ψυχή του ποιητή, κι αυτός παρέδωκε στην αιωνιότητα το θλιμμένο παράπονό του και την ευλα-

βική του δέηση: 'το στον απόδος θαυμαστόν λείψανον δέομαί σου',¹⁵

Δικαιολογημένα ο Κ. Πηλαβάκης, καθηγητής του Ελ. Ζαχαριάδη στο Γυμνάσιο της Λεμεσού, έγραψε ότι τα ποιήματά του «έχουν τη μελαγχολία και την αβρότητα του αισθήματος και κάπου κάπου και τη μουσικότητα των ποιημάτων του Πορφύρα, που ήταν, καθώς ξέρω, ο αγαπημένος του ποιητής».¹⁶ Δεν λείπουν, όμως, καταβολές και από τη συμβολιστική ή άλλη ποίηση του Παλαμά (λ.χ., από ποιήματα όπως «Αρμονία», «Μυστικό τραγούδι», «Εκστατικό τραγούδι», «Στο καλοϊσκιωτο χωριό» της συλλογής *Η πολιτεία και η μοναξιά*, 1912). Πάντως, τα περισσότερα ποιήματά του (κυρίως αυτά που γράφονται από το 1935 κ.ε.) βρίσκονται αρκετά κοντά στην ποιητική του «μετασυμβολισμού» (ή «νεοσυμβολισμού»), όπως διαμορφώθηκε στον ελληνικό χώρο στα χρόνια του μεσοπολέμου από τη «γενιά» του Κ.Γ. Καρωτάκη.

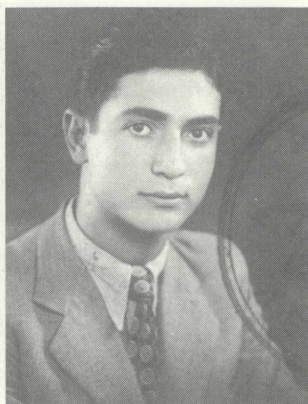
Ακολουθώντας το παράδειγμα των άλλων αυτόχειρων ποιητών του μεσοπολέμου, ο Ελ. Ζαχαριάδης απέδειξε και με την τελευταία πράξη της ζωής του ότι δεν μπορούσε να συμβιβαστεί με τα γήινα πράγματα. Σε αρκετές περιπτώσεις θα μπορούσε ίσως να συνδεθεί με τον μελαγχολικό ποιητικό ήρωά του, που «ονειρεύεται πετάγματα», αφού «η ψυχή του σ' άλλους κόσμους είναι φευγάτη». Ακόμα και όταν ο τελευταίος αναζητεί τη γαλήνη κοντά στην ειδυλλιακή φύση της υπαίθρου (όπως στο «Καλοτζαίριν σε χωρκόν», το μοναδικό ποίημα που έγραψε στο κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα), βρίσκει την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι, σε αντίθεση με την αιώνια φύση (λ.χ., τον ήλιο), η ζωή του ανθρώπου είναι πρόσκαιρη: «εμείς φτωχά κοπέλια / αδρώποι πο' θ' θα ζούσαμεν στην γην παντοτινά». Τα κύματα που σβήνουν τού θυμίζουν το πέρασμα του χρόνου αλλά και της ζωής του ανθρώπου: «φεύγουνε τα χρόνια, φεύγουν οι ανθρώποι» («Οι λογισμοί της μοναξιάς»).

Η διάψευση των πόθων και των ονείρων, η ερωτική απογοήτευση, η διάθεση για φυγή μέσω του ταξιδιού ή της φαντασίας, η νοσταλγία «του χαμένου παραδείσου», η μάταιη προσπάθεια του ενδοκειμενικού ποιητή να αγγίξει τη «γαλάζια γλυκιά μελωδία των αιθέρων», η συντριβή του συναισθηματικού ήρωα από τις κακιές και τις μικρότητες της ζωής, η μόνωση και η εσωστρέφεια, η καταφυγή στο όνειρο και ο θρήνος αγαπημένων προσώπων είναι από τα βασικά θεματικά μοτίβα που επανέρχονται σε αρκετά ποιήματά του (λ.χ., «Σονέττο», «Σκοπός», «Ξεχείλισμα», «Οι λογισμοί της μοναξιάς», «Τα σύννεφα», «Τα παλιά συρτάρια», «Ο Μαρσάας», «Χίμαιρα», «Έκσταση», «Στον τάφο της μητέρας», «Απόγνωση»).

15. Πάφος 6 (Οκτ. 1941) 178-180. Με το σημείωμά του αυτό ο Ελ. Ζαχαριάδης διόρθωσε μερικά λάθη στο ανάλογο δημοσίευμα του Κυπριανού Θ. Κυριακίδη «Ο άγιος Σπυρίδων ο Κύπριος (Σκέψεις εξ αφορμής μιας προσφάτου επισκέψεως εις την αρχαίαν Τριμυθούντα)», *Απόστολος Βαρνάβας*, έτος Ζ', 12 (Δεκ. 1935) 358-364.

16. Κ. Πηλαβάκης, «Τάκης Ξ. Ζαχαριάδης», *Κυπριακά Γράμματα* 97-98 (Ιούλ.-Αύγ. 1943) 55.

Ήδη στις πρώτες ποιητικές δοκιμές του ο νεαρός συγγραφέας αρχίζει να προσανατολίζεται προς την ποιητική του (μετα)συμβολισμού.¹⁷ Σε ένα πρώτο στάδιο, αλλά και σε μεταγενέστερα ποιήματα, ο ενδοκειμενικός ποιητής-ομιλητής επιδιώκει και επιτυγχάνει τη μέθεξη με τη φύση, που λειτουργεί λυτρωτικά: γίνεται ένα με τη θάλασσα και ακούει στον φλοίσβο των κυμάτων ήχους «ασμάτων / που τραγουδούν πλήθος από μικρά μικρά πουλιά» («Η θάλασσα»). Τα στοιχεία της φύσης – τα δέντρα, ο αέρας, τα πουλιά, οι γρύλοι – συνθέτουν μουσική συναυλία, το ποθητό αρμονικό τραγούδι που ανακουφίζει από τον πόνο («Συμφωνία», «Μόνος», «Στο χωριό», «Δειλινές ώρες»). Σταδιακά, διαγράφονται πιο έντονα και αντιστικτικά οι αλληλουχίες ανάμεσα στον ενδοκειμενικό ήρωα-ποιητή και τη φύση: Ο τελευταίος τότε νομίζει ότι κλείνει μέσα του τα αιώνια στοιχεία της φύσης, αλλά την ίδια στιγμή συναισθάνεται ότι αυτά περνούν και σβήνουν σαν σκιές («Σονέττο»): ή αντιπαραβάλλει στην αιωνιότητα του φυσικού κόσμου το φθαρτό και το πρόσκαιρο της ανθρώπινης ύπαρξης («Καλοτζαίριν σε χωρκόν», «Οι λογισμοί της μοναξιάς»): ή αναγνωρίζει αντιστοιχίες ανάμεσα στα σύννεφα και την ανθρώπινη ψυχή, αφού κυνηγούν «πλανεύτρες ομορφιές» στο άπειρο και τελικά σβήνουν και χάνονται στο χάος («Σύννεφα»). Προεκτείνοντας ανάλογα θεματικά μοτίβα από την ποίηση του Ν. Λαπαθιώτη, του Κ.Γ. Καρυωτάκη και άλλων ποιητών του μεσοπολέμου, παρουσιάζει τον ενδοκειμενικό ποιητή του να μεταπλάθει τον καημό και το παράπονό του σε ρυθμό και τραγούδι, ενώ παράλληλα αυτός έχει την ικανότητα να αναγνωρίζει τους μελωδικούς ήχους της φύσης και να συνομιλεί με αυτήν («Ξεχείλισμα»). Έτσι, επιδιώκει να εναρμονίσει το θλιμμένο τραγούδι του με τη «γλυκιά μελωδία» του νερού που κυλά και με άλλες όψεις της φύσης («Σκοπός», «Ώρες γαλήνης»).

Σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, ο Ελ. Ζαχαριάδης έρχεται πιο κοντά στην ποιητική του μετασυμβολισμού, αφού διαπιστώνεται ότι η αρμονική αυτή σχέση με τη φύση έχει διασαλευθεί, ενώ η ποιητική φαντασία δεν παρέχει κανένα εχέγγυο ότι θα λειτουργήσει αποτελεσματικά για να επιτευχθεί το ποίημα ή για να προσεγγιστεί ένας ανώτερος, υπερβατικός κόσμος: «της τρελλής φαντασίας τα μεγάλα φτερά / καρτερούνε σπασμένα» («Τα παλιά τα συρτάρια»). Ο ενδοκειμενικός ποιητής νοσταλγεί τον «χαμένο παράδεισο» της φυσικής και μουσικής αρμονίας, τη «συμφωνία των εξαισιων μουσικών φωνών» (αρ. 31), και διαπιστώνει ότι «η γαλάζια γλυκιά μελωδία / των αιθέρων» δεν μπορεί να φτάσει στη γη, αφού «το κερί της κακίας, / του μίσους, της έχτρας / μας βουλώνει τ' αφτιά» («Έκσταση»). Έτσι, κατα-

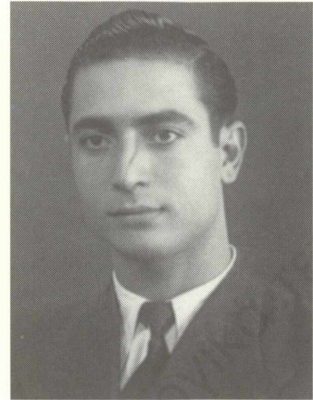
17. Για τη θεωρία (και την ποίηση) του «νεορομαντισμού - νεοσυμβολισμού» ή «μετασυμβολισμού» βλ. κυρίως τις βασικές εργασίες του Κώστα Στεργιόπουλου (λ.χ., *Η ελληνική ποίηση*, τ. 3, Αθήνα, Σοκόλης, 1980) και της Έλλης Φιλοκύπρου, *Η γενιά του Καρυωτάκη φεύγοντας τη μάστιγα του λόγου*, Αθήνα, Νεφέλη, 2009.

λήγει στην «απόγνωση» και τη σιωπή («στολίδι έχω στεφάνι στο κεφάλι μου, / που της κακίας μου 'πλεξαν οι βάτοι»), έστω και αν εξακολουθεί να ζει «παραδομένος στο όνειρο» και να προσβλέπει «σε κάτι απόκοσμο» («Απόγνωση»).

Το σονέτο «Ο Μαρσύας» μπορεί να θεωρηθεί επιστεύασμα της μετασυμβολιστικής αντίληψης ότι η ποιητική ιδιότητα εξελίσσεται από ευλογία σε κατάρα: Εδώ αξιοποιούνται οι βασικές μυθικές παραδόσεις για τον δεινό αυλητή και μουσικό Μαρσύα, σύμφωνα με τις οποίες αυτός προκάλεσε τον θεό Απόλλωνα σε αγώνα, νικήθηκε και γδάρθηκε ζωντανός, ή αγνόησε την εντολή και κατάρα της θεάς Αθηνάς και πήρε τα «θεικά καλάμια», τους αυλούς τους οποίους είχε πρωτοχρησιμοποιήσει η ίδια, αφού τον έλκυσε η φωνή της μουσικής. Η μοιραία και τραγική κατάληξη του Μαρσύα, που διαμορφώνεται σε συμβολικό πρόσωπο, δεν μπορεί παρά να συνδεθεί με την «τύχη» των ποιητών του μετασυμβολισμού, οι οποίοι σταδιακά διαπιστώνουν ότι η ποιητική δωρεά, που τους επέτρεψε να συλλάβουν για μια στιγμή την ιδεατή ομορφιά ενός άλλου κόσμου, τους ανάγκασε να έρθουν σε ρήξη με τα γήινα πράγματα και να νοσταλγούν τον επίσης χαμένο παράδεισο της ποίησης. Έτσι, ο μουσικός - ποιητής καταλήγει να είναι έκπτωτος και εξόριστος τόσο από την επίγεια ζωή όσο και από τον υπερβατικό κόσμο του ονείρου και της φαντασίας: «δώθε απ' τ' όνειρο και κείθε από τη γη!» (Κ.Γ. Καρυωτάκης)· «κι είμαστε πάντα μες στα σύννεφα, / κι ας περπατούμε μες στην πόλη» (Ν. Λαπαθιώτης).¹⁸

Βέβαια, υπάρχουν ποιήματα ή ποιητικές δοκιμές του Ελ. Ζαχαριάδη που ξεφεύγουν από το κλίμα της μετασυμβολιστικής τάσης. Για παράδειγμα, δεν λείπουν πιο ρεαλιστικές ή εξωστρεφείς ματιές, όπως το τελευταίο του ποίημα «Λάπηθος», τα υμνητικά ή πατριωτικά «Στον Ιερό Βράχο», «Ελλάδα», «Στον Παλαμά» και τα αφιερωμένα στους Θεόφιλο Βορέα και Αντώνιο Κεραμόπουλο, καθηγητές του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Επίσης, σε σειρά ελευθερόστιχων ποιημάτων του 1937 (αρ. 30-35) είναι φανερό ότι ο ποιητής επιχειρεί να ανανεώσει τους ρητορικούς του τρόπους, χωρίς όμως να διασαλεύει την έλλογη αλληλουχία των νοημάτων. Ειδικά στον «Ύμνο του φωτός» θα μπορούσε κανείς να αναγνωρίσει απόηχους από τη ρητορική και την εικονοπλασία των πιο πρώιμων ποιημάτων του Οδ. Ελύτη (λ.χ., «Του Αιγαίου»), που πρωτοδημοσιεύτηκαν στα *Νέα Γράμματα* (1935) και αργότερα ενσωματώθηκαν στους *Προσανατολισμούς* (1940), με τη διαφορά ότι τα κείμενα του Ελ. Ζαχαριάδη δεν ξεφεύγουν ουσιαστικά από την παραδοσιακή ποίηση.

Ο Ελ. Ζαχαριάδης γράφει τα περισσότερα ποιήματά του σε παραδοσιακό στίχο (κυρίως στα πιο πρώιμα δεν λείπουν

18. Κ.Γ. Καρυωτάκης, [Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ], *Ποιήματα και πεζά*, επιμ. Γ.Π. Σαββίδης, Αθήνα, Ερμής, 1982, σ. 67. Ναπολέον Λαπαθιώτης, «Τι κι αν η μοίρα μάς στεφάνωσε...», *Ποιήματα*, επιμ. Μαρίνα Λυπουρλή, Θεσσαλονίκη, Ζήτρος, 2001, σ. 135.

στιχουργικές αδυναμίες). Ωστόσο, από νωρίς, το 1934 (δηλαδή στα δεκαέξι του χρόνια), πειραματίζεται και με τον ελευθερωμένο στίχο (λ.χ., «Στο χωριό»), ενώ το 1937 χρησιμοποιεί και τον ελεύθερο στίχο. Αλλά επιστρέφει στην παραδοσιακή στιχουργική στα ποιήματα που γράφει από το 1938 κ.ε. Ανάμεσα σ' άλλα, έγραψε τέσσερα σονέτα (από τα οποία ξεχωρίζουν τα «Ο Μαρσύας», «Σονέττο» και «Λεμεσός»). Στα κατάλοιπά του σώθηκάν και μεταφρασμένοι στίχοι δυο λατίνων ποιητών, του Οράτιου και του Ναίβιου.

Προτιμήσαμε να διατηρήσουμε τη χρονολογική κατάταξη των ποιημάτων, όπως δίνεται στη χειρόγραφη μορφή τους, έστω και αν προτάσσονται οι ποιητικές δοκιμές ενός δεκατετράχρονου εφήβου. Με εξαίρεση το ανολοκλήρωτο σχεδιάσμα υπ' αρ. 43, όλα τα υπόλοιπα σαράντα πέντε ποιήματα που παρουσιάζονται εδώ είναι συμπληρωμένα, καθαρογραμμένα σε τετράδιο και αριθμημένα από τον ίδιο τον ποιητή. Πάντως, τα πιο ευπρόσωπα δείγματα της γραφής του είναι τα πιο προσωπικά, τα οποία συνήθως συνδέονται με τη μετασυμβολιστική τάση, και μάλιστα αυτά που είναι γραμμένα σε έμμετρο στίχο. Φαίνεται ότι αυτά εξέφραζαν καλύτερα την ποιητική ιδιοσυγκρασία του Ελ. Ζαχαριάδη.¹⁹

Λευτέρης Παπαλεοντίου

19. Ευχαριστώ τους φίλους και συνάδελφους Λάμπρο Βαρελά, Δημήτρη Κόκορη και Έλλη Φιλοκύπρου, που διάβασαν τα κείμενα του τεύχους και έκαναν υποδείξεις.

Με την αδελφή του Γαλάτεια στην Ακρόπολη (25.3.1937).